

In kateri stranki se naj pridruži slovensko učiteljstvo? To vprašanje je menda že tako vsestransko in temeljito rešeno, da bi bilo odveč, izgubljati vsako besedo. Slovenski učitelj, ki je lastne volje, menda že davno ve, kje je njegov tabor, kam se ima pridružiti ob času volilnih bojev. Da se pa mora tedaj pokazati celega junaka, celega moža, ne bo dvomil niti najmanj. Za svojo stranko mora storiti vse, kar je v njegovi moči, bodisi to komu prav ali ne. Stranka naj ima še toliko vojakov volilcev, ako se pa ti ravna po navodilih zastarelih člankarjevih nazorov, pride na kant, in to pomeni stranki in vsem strankinim idejam — smrt!

Bodimo agilni in neustrašeni pomočniki oni stranki, ki ima na svoji zastavi napisano geslo: V napredku je naša rešitev!

Nad vse značilna pa je izjava člankarjeva zaradi svetovne politike. Torej po tej izjavi je najbolje, da napravimo okrog Kranjske kitajski zid, in srečni bodo njeni prebivalci, ker ne bodo butali valovi tako pestre svetovne politike — kakršna je ravno današnja — po kranjskih livadah. Ti nazori odgovarjajo popolnoma mišljenju najstrožje turške cenzure, tam je strogo prepovedano negovati svetovno politiko. Naše naziranje je v tem oziru ravno nasprotno. Sploh si ne moremo misliti učitelja, ki bi ne čital redno kakega svetovnega političnega dnevnika. — Dajmo prilike našemu narodu, da se nekoliko bolj uglobi v svetovno naziranje, in prepričani smo, da takoj obrne hrbet vsaki nazadnjaški stranki. In v tem oziru store lahko premnogo naša napredna izobraževalna društva.

Naravnost osupnilo nas je pa očitno priznanje one duševne nagote, ki jo čuti člankar z ozirom na svojo — izobrazbo. Prepričani smo, da ne ostajamo učitelji, ki se nismo zapustili duševno, odkar smo ostavili učiteljske, v duševnem oziru prav nič za našimi takozvanimi „intelligentnimi“ sloji. Sicer ima ta ali oni akademik svoj „reitpferdechen“ — ali v obči izobrazbi se gre pa lahko vsak, količkaj z duhom časa korakajoč učitelj meriti ž njim. In z našim kmetom se da marsikaj pomeniti tudi o takih stvareh, ki presegajo ono, o čemer veli Nemeec „als die Schulweisheit träumt“.

Naša veda, vsaj v kolikor jo mi zasledujemo, se je pa že davno pospela na ono višino, da ji ni treba več hoditi po svetu v raznih pripovedkah in bajkah. Čim prej dovedemo slovenski narod iz one vrtoglave višine, kjer se dandanes še nahaja, ko

misli, da visi vse njegovo življenje v rokah neizprosne usode, tem bolj zanj, tem prej pride do onega spoznanja, ki mu veli: **Zaupaj v lastno moč!**

Naše geslo je bilo, je in ostane:

„Dolžan ni samo, kar veleva mu stan,
Kar more, to mož je storiti dolžan!“

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonoeno naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,

— registrovana zadruga z omejenim jamstvom. —

Promet do konca kimavea 1906 K 202.003.00.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštinih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Glas vpijočega.

Krški okrajni šolski svet je v novembrski seji lanskega leta sklenil dati krškemu meščanskemu učiteljstvu 25 % stannarinsko doklado. Takratni okrajni glavar, pokojni Orešek, je sicer sklep sistiral in ga poslal na pristojno mesto v rešitev, obenem pa je sporazumno z županskimi uradi krškega okraja preskrbel, da se je potrebna vsota preliminirala, ki se faktično že od novega leta vplačuje pri davčnih uradih. Rešitve pa ni in ni! Meščansko učiteljstvo je že dvakrat ali trikrat ponovilo prošnjo — toda zaman. Gospoda v dobi enega leta ne najde toliko časa, da bi vsaj blagohotno poročala: damo — ne damo!

Tukaj se delovanje sv. Birokracija kaže v briljantni razsvetljavi. Navadno pravijo, da kmet neče, v tem slučaju pa je bil kmet pripravljen žrtvovati potrebnih prispevkov, med tem ko oblastvo ne reče ni bev ni mev. Je li zakonito, tako dolgo zadrževati sklepe okrajnega šolskega sveta, ki je v tem oziru pravzaprav sam kompetenten? Saj plačuje meščansko šolo v Krškem okraj sam.

Krško meščansko učiteljstvo je med najslabše plačanimi v Avstriji. Osebnega statusa nima; plača, ki so jo nakazali mla-

Spomini na Belgrad.

Prijatelju in pobratimu Jovanu P. Jovanoviću posvetil — a.

I.

Neizbrisni nam ostanejo v spominu dnevi, ki smo jih preživeli letošnje počitnice v stolnem Belgradu med srbskimi brati učitelji.

V onih dneh smo dobili toliko vtiskov v svojo dušo, da nam bo pač težko podati natančno sliko o vsem, kar smo doživeli. Lepi so spomini, ki jih hranimo v svojem srcu, in v kako uteho so nam ravno ti spomini prav mnogokrat, ko se vračamo, duševno in telesno izmučeni, od šolskega pouka! — Ako preživimo v duhu v takih časih vse one dneve, se nam vrne duševna svežost, in z novim veseljem se zopet lotimo svoje naloge.

Spomini, žal, da so le spomini!

In pestri — kakor so pestre cvetke na pomladnem travniku — so ti spomini. Slika zakriva sliko v našem spominu, in težko, da dobimo dovolj besed, ki naj vsaj približno opišejo to, kar smo doživeli.

Nestrpno sem čakal dne 16. avgusta t. l. na južnem kolodvoru v Ljubljani svojih sopotnic in sopotnikov, da odrinemo na jug. Minute so mi bile ure. Najprej ugledam tovariša J. Prvo vprašanje je bilo: „Kje so ostali drugi?“ — Odgovor je bil: „Tovariš G. nas pričakuje v Zagrebu, a tovariš T. se nam pridruži v Kresnicah; gospici tovarišici pa morata biti tu.“

In res! Besede še niso bile izgovorjene, pa zagledava po peronu ponosno korakati omenjeni gospici. Prtljage sta imeli toliko s seboj, da je menda več ne bosta vzeli niti na svoje ženitovansko potovanje. Umevno je, da sva tudi midva bila podobna pravima agentoma.

Pozdrav je bil v istini tovariški, in prvo vprašanje je bilo: „Ali imate potne liste?“ — Imeli smo jih vsi, nekaj je bilo slovenskih — a moj je slučajno delal izjemo, pisan je bil v blaženi nemščini.

Zbogom, Ljubljana! — — —

V Kresnicah smo se zaman ozirali po tovarišu T. Ni ga bilo. — Domnevali smo, da je mogoče že oddrdral z brzovlakom do Zagreba.

deniču, ti ostane, da stopiš sivolas v pokoj. Življenske razmere so neznosne; pošteno stanovanje je komaj dobiti za drag denar, o živilih in njihovi ceni rajše molčim!

Kje naj ob takih razmerah črpa učitelj potrebnega veselja do dela, čemu naj se trudi za daljno izobrazbo, ki se mu vedno priporoča?! Ali se ne ubija s takim postopanjem veselje do šolskega delovanja, se li ne sili človeka k temu, da zanemarja šolo in si išče postranskih zaslužkov?
G.

† Nadučitelj Engelbert Kavčič.

Tožno jesensko nebo je viselo nad zemljo dne 15. t. m., ko smo polagali v zemljo truplo učitelja-trpina pri D. M. v Polju. Milo so doneli zvonovi, žalost si bral vsakemu na obrazu, zakaj spremljali smo k zadnjemu počitku moža v mladostni dobi, še ne prav 33 let starega, ki je dne 13. t. m. umrl pri svojem očetu, nadučitelju Francu Kavčiču po dolgotrajni bolezni za — sušico, ostavivši žalujočo vdovo in triletno hčerko.

Engelbert Kavčič se je rodil l. 1873. v Dragatušu blizu Črnomlja, kjer mu je oče učiteljeval. Tu je užival svoja otroška leta. Leta 1883. se je preselil oče kot nadučitelj k D. M. v Polje, kjer je začel šolati svojo deco v Ljubljani. Engelberta je pa poslal v Krško v meščansko šolo. Dopršivši to, je vstopil l. 1890. v ljubljansko učiteljsko šolo, ki ga je dovršil l. 1894. ter bil potem nameščen kot provizorični učitelj v Beli Krajini v prijaznem Semiču, odkoder je tudi nekaj časa ekskuriral na Őrešnjevce.

Majnika meseca 1897. je prebil sposobnostni izpit in 20. julija 1897. je bil stalno nameščen na svojem mestu. Dne 6. aprila 1899 je Kavčič nastopil svojo drugo službo na Igu pri Ljubljani, a konec decembra 1900 je ostavil Ig, preselivši se kot nadučitelj na tretje in zadnje mesto k Sv. Križu pri Litiji. Leta 1901. si je ustanovil lastno ognjišče, poročivši se z Marijo Babnikovo iz Studenca pri D. M. v Polju. Jeseni 1905., ko je imel popisovanje šolskih otrok po precej obsežnem šolskem okolišu, se je prehladil ter si nakopal kal bolezni sušice, ki ga je položila v prezgodnji grob. Kavčič je bil blag, miren in tih človek, ves vnet za svoj poklic.

Dasiravno je bilo slabo vreme, se je zbralo lepo število učiteljic in učiteljev ter drugih sožalnikov pri pogrebu. Uči-

teljščniki so pod vodstvom tovariša Őrnagoja z Barja zapeli pred šolo in na pokopališču v sree segajoči žalostinki, a tovariš Trošt iz Iga je pri odprtem grobu izpregovoril pokojnemu tovarišu v slovo, kar je marsikoga ganilo do solz.

V naročju svoje drage soproge in hčerke, pri svojem očetu, kamor si se zatekel, si zatisnil svoje trudne oči in počivaš na grobu Poljskem, v kraju, kjer si veselo preživel mladostna leta. Počivaj mirno, zlata, blaga duša!
Ksaverij.

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Deželno slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani postavi nagrobni spomenik rajnkemu tovarišu Jožefu Travnu na pokopališču pri Sv. Krištofu v Ljubljani. Odkritje spomenika se vrši l. novembra (na god Vseh svetnikov) t. l. ob polu 11. uri dopoldne. Na grobu govori tovariš E. Gangl. Pri odkritju se pojeta žalostinki „Usliši nas, Gospod!“ in „Nad zvezdami“. Gg. pevci naj se pripravijo na ti dve pesmi. Istega dne ob 9. uri zjutraj je v telovadnici L. mestne šole v Komenskega ulicah kratka pevska vaja. — Ker je pokojni skoraj vse imetje — okrog 80.000 K — zapustil v šolske namene, naj bi se zbralo k odkritju prav mnogo učiteljstva, da izkažemo svojemu dobrotniku zadnjo čast!

Logaško okrajno učiteljsko društvo je zborovalo dne 11. t. m. v Dolenjem Logatecu. Pred zborovanjem je bilo odkritje nagrobnega spomenika tovariša Alojzija Pina, ki sta mu ga postavila vdova in učiteljsko društvo. Na pokopališču se je zbrala šolska mladina, k zborovanju došlo učiteljstvo in mnogo drugega občinstva. Pevci so zapeli pod vodstvom tovariša nadučitelja g. L. Punčuha žalostinko „Usliši nas!“ — Ob lepem nagrobnem spomeniku je potem izpregovoril tovariš E. Gangl te-le besede:

„Dne 12. grudna lanskega leta smo se prvič zbrali na tem prostoru. Zemlja je tedaj odprla svoje naročje, da sprejme vase, kar je ugasnilo in se izživel. Spremili smo do tukaj prijatelja in tovariša, ki je dokončal svojo nalogo prej, kakor smo mislili sami in kakor si je želel sam. Dohitela ga je usoda slovenskega učitelja, ki se — sveči enako — žrtvuje sam, da sveti drugim. In tedaj, ko so bile moči izčrpane, in se je izrabila sila bolnega organizma, se ni moglo zgoditi nič drugega, nego da je nagnil glavo in umrl, in gruda je zbobnela na njegovo zgodnjo krsto. Poslovili smo se od njega, in težka so nam bila srca. A v sebi smo sklenili takoj takrat, da se zopet zberemo ob njegovi gomili tedaj, ko postavimo ob njeno zglatve,

Na Zidanem mostu smo prestopili. In tu smo naleteli na tovariša T. Smejla se nam je na vse grlo ter nas izprašaval, gremo li v Ameriko, ker imamo toliko prtljage. „Glejte“, je dejal, „slovenski učitelji imate še vsega preveč, ker drugače bi popotovali tako kakor jaz, ki ima le toliko s seboj kakor oni znani grški modrijan, ki je rekel, da vse svoje na sebi nosi.“ — In pokazal nam je svojo prtljago: običajni dežnik in solnčnik obenem, zgodovinsko (za njegovo zgodovino namreč!) znani havelok in par žepnih robcev. To je bila vsa njegova prtljaga. Samo glavne prtljage — svojega možužička — nam ni hotel pokazati!

V Zagrebu so nas sprejeli prav srčno: tovariš G. ter nekaj hrvaških kolegov, med njimi naši sopotniki v Srbijo, ljubeznivi prof. Ivkanec in prefekt učiteljskega internata, Pejnovič.

Prvo vprašanje je bilo: „Kje prenočimo?“ In preskrbeli so nam imenitno nočišče hrvaški kolegi. Tovariš P. nam je odstopil svoj internat s kakimi 40 posteljami. In postelje so bile naravnost imenitne. Mislili smo, da ležimo doma na samih pernicah, in prav nič se ne motim, ako trdim, da bi se takih postelj sami nebeški krilateci ne branili, čeravno so vajeni spat na samih oblakih!

Ta večer smo preživeli nekaj prav lepih ur med hrvaškimi kolegi. Pridružil se nam je tudi kolega D. iz Serajevega, ki se je vračal iz Nemčije. Tam je namreč delal skice po naravi za serajevske šole. Ves srečen je bil, ko je slišal, da smo s Kranjskega, zakaj bil je lansko leto na Barju, kjer je risal pridelovanje šote. S tovarišem Ő. je bil večkrat skupaj, in ako se prav spominjam, nam je pravil, da je obiskal celo izanskega Franceta.

Drugo jutro smo si ogledali zagrebške zanimivosti, seveda v prvi vrsti le one, ki zanimajo nas učitelje, a tudi drugih nismo prezrli. Le žal, da nam je bil čas tako kratko odmerjen, zakaj popoldan ob 2:23 smo jo odkurili z brzovlakom proti Belgradu.

Vožnja po slavonski ravnoti do Belgrada je bila za nas, ki smo vajeni hribovitih krajev, nekaj povse novega. Nebotična planjava na vseh krajih! In tu se vrste obširni gozdovi, znane šume orjaških hrastov, neskončni travniki in neskončne njive, obsejane izvečine s samo koruzo. Koruza dosega tu tako visočino, da se vanjo lahko skrjuje jezdec. — In na teh planjavah se pase brezštevila čred, konj, krav, prešičev, gosi, rac in puranov. — Le tupatam zagledaš med samim sadnim drevjem

trdo in mrzlo postlano, viden znak svojega tovarištva in prijateljstva do njega, ki živi samo še v naših srcih in v svojih delih. In ta hip je došel! In to, da živi v naših srcih in v svojih delih, je najlepši dokaz, da ni bilo njegovo življenje brezplodno, nego da si je ustvaril in zagotovil sam neumrjčo posmrtnost, ki je delež pravemu in navdušenemu sloveaskemu učitelju in ki se ponosnejše in nerazrušnejše dviga na pragu pozemelske hoje nego še tako dragocen spomenik, rezan iz trdega kamena! In ali niso sedaj, ko govorimo o njem, z vso silo zaživela njegova dela, ki se žaré kakor zlati sadovi v zgodovini njegovega življenja? Kakor zvezde so, ki goré iz noči njegovega nezdramnega spanja, in kakor biseri so, ki se leskečejo izmed traja, nastlanega na pot učiteljstva. Bolj kakor vsak vojskovodja, ki je s krvjo oškropil svoje zmagovalje, bolj kakor vsak globok mislec, ki je s svojimi idejami budil in bistril duhove, zasluži pravi učitelj svoj spomenik. Žrtvoval je človeštvu samega sebe. Darove svojega duha in čuvstva svojega srca je razdelil med ljudstvo, in potem, ko je bilo vse darovano, je padel in umrl. Smrt mu je bila plačnica. A v tistem hipu, ko se mu je zaprlo oko, se je dvignil v legijo nesmrtnikov, ker se je njegova duša izlila med množice ubogih in majhnih, kjer živi in prehaja od roda do roda. Pokojni tovariš pa ni deloval samo v šoli. Budil in ogreval je ljudstvo tudi s svojimi bogatimi zmožnostmi: z godbo in poezijo. Zato je njegova smrt vredna trojnega obžalovanja. A on je dopolnil svojo nalogo, nam je ostalo viharo življenje. In ko smo sedaj oficijalno združeni ob njegovi gomili, si obljublamo, da se bomo tudi nadalje ravnali po njegovem zgledu: učitelji — v pravem pomenu te besede — hočemo biti svojemu ljudstvu! S to obljubo se poslavljamo od njega, in v svojih srcih poneseemo neminljiv spomin nanj, ki je bil naš!

Ko so pevci zapeli še eno žalostinko, se je množica razšla, učiteljstvo — 13 učiteljev in 13 učiteljic — pa se je zbralo v šoli k zborovanju, ki ga je otvoril društveni načelnik, tovariš nadučitelj A. Šest.

Edino točko vzporeda je tvorilo predavanje g. prof. Suherja o modernem risanju. Gosp. strokovnjak je govoril o praktični strani tega pouka in kazal njega presenetljive uspehe na mnogih risbah, ki jih je prinesel s seboj. Učiteljstvo je z velikim zanimanjem poslušalo govornika in mu je hvaležno za poučno predavanje. Zahvalo mu je izrekel g. društveni načelnik, ki je zahvalil tudi tovariša Gangla za nagrobni govor.

Padagoško društvo v Krškem je zborovalo v soboto, dne 6. t. m. v prijaznem St. Rupertu. Zborovanja se je udeležilo lepo število 45 tovarišev, ki so prihiteli od blizu in daleč. Videli smo celo tovariše iz tako oddaljenih krajev kakor so Orklje, Čatež, Vel. Dolina i. dr., take požrtvovalnosti je iskati pač le v učiteljstvu.

posamezne vasi, kjer te pozdravljajo borne hišice, zidane v karakterističnem slavonskem slogu.

Vožnja po tako enolični krajini nas je dokaj utrudila; a pridružile so se tej enoličnosti še tri druge nadloge: neznosna vročina in lakota ter žeja.

Na slednji dve situaciji se v Zagrebu ni nihče domislil; bili smo pač prenavdušeni: želodec nam je bil — zadnje vprašanje.

Vdali smo se svoji usodi ter se tolažili s tem, da si na prvi postaji, kjer obstane vlak, privežemo duše.

In hrepeneče — kakor tisti bogatin v zgodbah sv. pisma — smo zrl pri kupejskih oknih, kdaj pridrdramo do postaje. Prišla je ena, prišla je druga postaja — a namesto želodčnega utešila smo ogledovali na teh čisto slavonskih postajah strahovite ogrske napise in čuli izvečine le ogrsko klicanje železniških uslužbencev.

Postal nam je sedaj tudi okrog srca tesno . . . Slovan, ali si res v Avstriji obsojen v sužnost? Kdaj ti prisije solnce svobode?!

Postaja Vinkovce nas je šele odrešila. Imeli smo tu res le 8 minut odmora, a izkoristiti smo ga hoteli prav pošteno.

Prvi je predaval tovariš nadučitelj Aleksander Lunaček iz Št. Ruperta o škodljivcu voluharju (Schermans-Arvicola [Hypudaeus] terrestris). Poljudno nam je razložil in dokazal, kako nevaren je kmetijstvu sploh, posebno pa sadjereji, ta glodavec, ki ga ljudje nevedoma zovejo „krtica“, misleč, da je to samica krtova, s katerim pa ni v nikakršnem sorodu. Zatiiranje te premetene živalce je skrajno težavno; največ se doseže s streljanjem. Umevno je, da je to delo jako zamudno ter zahteva velike potrpežljivosti in spretnosti.

Gosp. Lunaček nam je dal že mnogokrat prilike poslušati razmotrivanja pedagoških teženj, danes nam je pa pokazal, da je istotako doma v praktičnem kmetijstvu.

Okrajni šolski nadzornik g. Ljudevit Stiasny je pridobil za drugo predavanje dež. vin. komisarja g. Frana Gombača, ki je razpravljal o določitvi primernih vrst jabolk in hrušk za Dolenjsko.

Vsakdo ve, kako poljudno zna pripovedovati g. Gombač, saj je menda ni fare na Kranjskem, kjer bi se še ne bil oglasil ta strokovnjak v kmetijstvu. Razni tovariši so prinesli s seboj vse polno določenih in nedoločenih sadnih vrst, hipoma smo imeli majhno razstavo, in razvnela se je živahna debata o raznih vrstah, ki so ali niso priporočljive.

Oba gg. predavatelja sta žela obilo pohvale od strani hvaležnih poslušalcev, vsakdo je moral priznati, da sta imela program v rokah dva veščaka.

Naposled smo si ogledali še krasni šolski vrt v Št. Rupertu. Vrt tvori velikanski pravokotnik, ki meri $\frac{1}{4}$ km v daljavo in ima tej primerno širjavo. Na vsaki lehi je prostora za 700 drevesc, ki so oskrbovana tako, kakor se vidi malokje v šolskih vrtovih. Spričo tolike pridnosti je umevno, da je g. Lunaček v vsi okolici jako priljubljen.

Poglavje o voluharju smo popolnili s tem, da smo si ogledali na vrtu odprt rov in razna drevesa, ki so kazala nasledke ostrih voluharjevih zob. Po predavanju smo se zbrali k skupnemu obedu, kjer se je razvila neprisiljena zabava. Oddaljeni tovariši so kmalu odšli, bližnji so se pomudili do noči, vsakdo pa je odhajal z zavestjo v srečo: bil je lep dan!

Štajersko.

Zveza slovenskih štajerskih učiteljev in učiteljic. Cenjenim tovarišem in tovarišicam vljudno naznanjam, da sem poslal predsedništvu „Zveze slov. štajerskih učiteljev in učiteljic“ sledečo izjavo:

Vljudno naznanjam, da odlagam podpredsedništvo cenjenega društva. — Razlogi: 1.) Nočem biti soodgovoren za škodljivo dolgo spanje društva. 2.) Mi je znano, da kliče g. predsednik druge odbornike na moje mesto, kadar je sam zadržan nastopiti kot predsednik društva. 3.) Hočem torej omogočiti, da se

„Še v želodec ni prišlo, pa sem več zapravlil, kakor če bi doma tri dni sedel v gostilnici, s temi besedami je prihrumel tovariš T. v vlak. In v istini! Ko smo pričeli računati, koliko je kdo plačal v teh minutah, smo prišli do zaključka, da dražje niti pri Sacherju na Dunaju ne more biti kakor je na tej postaji!

Tovariša T. je to tako ujezilo, da je od same jeze zasmrčal v kotu kupeja. Ker pa zgledi vlečejo, smo kmalu dremali vsi kakor Matjaževi vojaki.

„Gospoda, molim pašuše!“ Te besede, govorne v najnižjem basu, so nas prebudile iz spanja. Pred nami je stal mož postave, zahtevajoč potne liste. — A kakšna je bila ta personificirana postava? Širša kakor daljša; menda jo sedanja carinska vojna tako razganja. . . .

Dolg, zategnjen žvižg, podoben žvižgu izpuščene rakete in strahovit sunek nas popolnoma zdrami. — In iz teme, ki jo je nekako tajnostno razsvetljevalo daljno bliskanje, se začujejo kliči: Beograd!

(Dalje.)